

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

9 Vtrum secundum diuersas circunstantias.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](#)

in recessu à ratione ut sit, & non per se intendendo: & tunc dif-
fixa specie, sicut auctor in peccatis ex motuis,
¶ In responseione ad tertium enimdem articuli, signa illam, &
intuere illius veritatem: & in his qui auris imi sunt ad habendū
euām Iesu Christi patrimonium, & effundunt in meretrices, ve-
nations &c. sunt n.
similares, & pro-
digii, ut in litera dici-
tur, & experientia te-
statur abominabilis,
quam vitam nescire
liceret.

*Super questionis sep-
tage simile secundū Ar-
ticulum nonum.*

IN art. 9. eiusdem quæst. 72. aduerte,

quod author mutat opinionem, quam in
in quarto fecit. dicit.
¶ 26. quæst. 9. tenet, scilicet, quod circum-
stantia etiam si non
sit finis, dat speciem
peccato, & vult hic
ideam esse iudicium
de specificatione a-
ctus humani ex circu-
stantia in actu virtutis, & in actu vitiis:
quia vtroque oportet speciem dari a mo-
tivo, ut obiecto: &
nunquam circumstan-
tia ut sic, dare spe-
cierem, sed oportere
eam transire in diffe-
rentiam, seu condi-
tionem obiecti juxta
superius determina-
vit in quæst. 18. Et
quoniam ibi voluit
peccati species sumi
ex parte priuatis,
hec soluē in re-
sponse ad pri-
mum, & secundum.
Nec est difficile solu-
nere rationes, que
ibi afferuntur, scili-
cet de fure, qui nol-
let calicem quem fu-
ratur, esse sacram, &
quod sola circum-
stantia, cur, mutaret spe-
cierem. Insufficiens namque signum
non finis est nolleitas habens voluntatem liberam deliberari
ad illud: sicut etiam accedens ad vxorem alterius mallet ipsam
esse innuptam. Nec sequitur, quod sola circumstantia, cur, mutet
speciem, sed quod non cur, nec aliqua circumstantia mutet speciem,
nisi habeat rationem alterius motus, ut finis: non ita quod
sit aut apprehendatur ut finis praecipiens peccati. Non enim fac-
ile legum est finis furti, cum aliquis furatur sacram: sed sufficit
quod sit confusus. Tertium enim facile legum est commercio ad bonum
commutable, ut obiectum contrarium rationis, quia alienum, & quia sacram,
¶ 2 Præt. Peccata sunt quidam actus humani: sed aetus humani
interdum accipiunt speciem a

¶ ad 3. & q.
92. art. 2. co-
de q. 148. ar.
ad 1. &
3. Et 1. dilt.
35. art. 5. &
1. art. q. 2. ar.
6. & q. 14. ar.
3. Cap. 4. in
par. 4. post
med. illius.
AD NONVM sic proceditur.
Videtur quod vitia, & peccata diversificantur specie secundū diversas circumstantias: quia, ut dicit * Dion 4 cap. de diu.no. Malum cōtingit ex singularibus defectibus: singulares autem de-
fectus sunt corruptiones singularum circumstantiarum. ergo ex singulis circumstantijs corruptis singulari species peccatorum consequuntur.
¶ 2 Præt. Peccata sunt quidam actus humani: sed aetus humani interdum accipiunt speciem a

ciel, cuius est illa circumstantia, puta parricidij, vel homicidiū quomodo ergo consonant dicta, in qua specie sunt ista peccata non apparet.

* Ad hoc dubium est multiplex dicendi modus, scilicet ex conseq-
uenti, ex materia, ex omissione, ex ignorantia, ex negligencia,

circumstantijs, ut supra habitum est. ergo peccata differunt spe-
cie, secundum quod diuersae circumstantiae corrumptuntur.

¶ 3 Præt. Diversæ species gulæ assignantur secundum particulas, quæ in hoc versiculo conti-
nentur. Preopere, laute, nimis, ardenter, studiose, hac aut pertinet, ad diversas circumstantias. nam præpopere est antequam
oporet; nimis, plus quam oporet, & idem patet in alijs. ergo spe-
cies peccati diversificantur secundum diversas circumstan-
tias.

SED CONTRA est, quod Philo sophus dicit in 3. & 4. Eth. * q. fin
gula vitia peccant agendo plus
quam oporet, & quando non
oporet, & similiter secundum omnes alias circumstantias non
ergo secundum hoc diversificantur peccatorum species.

RESPON. Dicendum, q. sicut dictum est, * ubi occurrit aliud motuum ad peccandum, ibi est alia peccati species; quia motum ad peccandum est finis, & obiectum. Contingit autem quandoque quod in corruptionibus diversarum circumstantiarum, est idem motivum; sicut illiberalis ab eodem mouetur, q. acci-
piat qm̄ non oporet, & ubi non oporet, & plus quam oporet: & similiter de alijs circumstan-
tias. hoc n. facit pp. inordinatum appetu pecuniae congregandæ: & in talibus diversarū circumstan-
tiarum corruptiones non diuer-
sificantur.

octaua, art. 10. superius patet.
¶ Ex materia vero, quia materia ad eandem speciem proficit ad quam forma. Et propterera quando aliud est materi-
ter volutum, ad eandem speciem spectat actus ille, ad quam
spectaret, si esset formaliter volutum: & ideo propter
eo, quia Ioan. voluit percutiendum materialiter, ad ipsam
homicidij, & parricidij reductive spectat. Sed hæc utriusque
innititur fundamento: quia materialiter spectat ad speciem ho-
minalis, intelligitur de forma non sub qua est, non enim ma-
teria animalis spectat ad speciem cadaveris, cui est finalis
si ab anima relinquatur. Constat autem omne peccatum hoc
re actualiter formam, cum nihil sit in genere, quod non sit
in aliqua specie, ac per hoc nihil est in specie peccati: quod si
sit in aliqua specie peccati, & nimilominus fallit proferre
tentiam: quoniam quicquid est materialiter volutum, sub ab-
qua forma, totum spectat ad formam speciem. unde hie dicitur,
quod omnes circumstantiae sub uno motu ad unam spe-
ciem illius, scilicet in omni, spectat. Constat quoque, con-
procurans a muliere coniunctum ad fornicationem, ex confor-
mati & materialiter vult & intendit spiritualiter mortem mulieris
& tanquam actu ille nullo modo respicit speciem à morte
spirituali, sed à fornicatione per se intenta. Quod ergo ex con-
sequenti, vel materialiter, vel per accidentem coniunguntur, quia
nisi noceantur & mala, ut patet exemplo nunc allato, per-
trabunt in suam speciem, quamvis aggrediantur peccatum: ut
herent autem in illis species, si intenta essent.

Ex omissione autem ignorantia, & negligētia, qua sunt spe-
cies omissons: quia in huiusmodi peccatis interuenit omisso,
vel cōscientia, vel confitū, vel sollicitudinis: omisso autem propriā
speciem fortiter non ex actū, cui per accidētē annēctitur, sed ex
proprio genere, etiam si nullus interueniat actus. Qui n. omit-

tit audītū. Mis̄am,
vacans illa hora lu-
di, non specificatur
omisso ex actū lu-
di, quia per accidētē
iungunt omissons
peccato, sed ex di-
uitio culū, qui contra-
riat omisso illa.
Vnde in huiusmodi
peccatis tantum ma-
li est, quantum omis-
sions secundum suas
species habent. Sed
hoc nihil est, quia
peccata ista sunt pec-
cata commissionis.
Occidens enim ho-
mīne improinde fa-
gittando, dicens ma-
lum proximo nō
animō derahēdi, ab-
solues ignoranter
aliquē à peccato, vel
censura, à qua non
potest, & alia homīni
non omittendo, sed
committendo contrā
legem peccant.

Ad PRIMVM ergo dicendū,
q̄ malum inquātū hm̄i, pri-
uatio est: & ideo diuersificatur
specie secundum ea, quæ priuan-
tur, sicut & cetera priuationes:
sed peccatum non fortiter spe-
cie ex parte priuationis, vejauer-
sionis, vt supra dictū est*, sed ex
cōuersione ad obiectum, actus.

Ad SECUNDVM dicendum, q̄
circūstātia nunquam transfert
actūm in aliam speciē, nisi quā
do est aliud motiu.

Ad TERTIUM dicendum, q̄
quād in diuersis speciebus gula
diuersa sunt motiu, sicut di-
ctum est*.

A sagittatio est actus voluntarius periculosis, & debet fieri quan-
do & ybi, si ut &c. oportet: quod ab improrido non feratur.
Quando autem l. di aliquem contingit, lesio talis aggrauat actū
iam malum, vt in q. seq. de nocimento aggrauante dicitur. Et eodem
modo cū quis verba detractoria non detrahendo, sed otiose di-

cit, la fio famē proxi-

mi non specificat a-
ctūm, sed aggra-

uat. obligarque ad

restitutioñem ratio-

ne læsionis. Si quis

similiter ex ignoran-

tia absoluatur à quo

non potest, non est

reus illius actus, sed

improvidi, seu igno-

rantis actus quo ad

moralē specie: le-

cus autem v. datur

quo ad poenas positi-

onis iuri: quoniam

iuriū dispositioni stan-

dum est. Si enim ver-

bi gratia dicatur, Si

quis auferit, vel pre-

sumperit aboluere,

fit excommunicatus,

contra faciens ex

ignorantia, excusat

ur à poena: quia ex-

cultatur ab actū per

se formaliter & di-

recte volito: quod

audacie, presumptio-

nis, & similiū no-

minum ratio insi-

nuat. Si vero dicitur,

Si quis absolu-

rit, incidere videat

in Canonem, eo q̄

sicut potest ius positi-

um poenam pone-

re excommunicatio-

nis actū, etiam de se

non illicito, vt patet

de religiosis inducen-

tibus ad sepulchra

as &c. mulo magis

potest excommuni-

care, pro actū illi-

cito, qualis est actus

voluntarius ex culpa

etiam venialiter

ignorantia. Reponen-

do sunt igitur pecca-

dūt. 18. q. 2.

artīcu. 5. q. 3.

ad 2.

QVAESTIO LXXIII.
De comparatione peccatorum adiu-
cent, in decem articulos diuina.

EINDE considerandum
est de comparatione
peccatorum adiu-
cent.

ET CIRCA hoc queruntur
decem.

Primo, Vtrum omnia pecca-
ta, & uitia sint connexa.

TSecundo, Vtrū oīa sint paria.

Tertio, Vtrū grauitas peccato-
rum attēdatur secundū obiecta.

Quarto, Vtrum secundū di-

gnitatem uitutum, quibus pec-
cata opponuntur.

Quinto, Vtrum peccata car-

nalia sint grauiora, quam spiri-

tualia.

Sexto, vtrum secundū cau-

tas peccatorum attendatur gra-

uitas peccatorum.

Septimo, Vtrum secundū circūstātias.

Octavo, Vtrum secundū quantitatē noctimenti.

Nono, Vtrum secundū cōdi-
tionem personæ, in quam

peccatur.

Decimo, Vtrum pp magnitu-

dinem personæ peccantis aggra-

uetur peccatum.

ARTICULVS PRIMVS.

Vtrum omnia peccata sint connexa.

DPRIMVM sic proceditur.

AVidetur q̄ omnia peccata

sint cōnexa. Dicitur. n. Iacobi. 2.

ta in solis speciebus suorum per se obiectorum formaliter, & direc-

te volitorum. Annexa autem & materialiter concurrence ag-

grauare quidem, ip̄cificare autem non possunt. Sed nec hoc fa-

tisfacit: quoniā in rebus in identē cum dicibitis, quod tan-

tum est hoc peccatum, quantum omisso, seu negligētia &c. me-

rit. Fola enim maiori grauitate differentiam cōstituētēt falatu-

rum quod committere dicitur, scilicet, q̄ tales sunt homicida &

huiusmodi: quia ergo de ignorantia inferius erit ex propōstro

tratus. & ex illa hinc pendet, illuc v̄sq̄e solutio difficultatis

hinc differatur. Hac autem exercebitur ingenium.

Super Questionem septuaginta terciam.

EINQ̄ questione septuaginta terciam v̄sq̄e ad septimum articu-
lum inclusiū nihil feceritū occurrit, nisi quod in quarto
articu. responsio ad tertium non te fallat in questione de felici-
tate: an confitārē in actu voluntaria, eo quod pessimum cum oppo-
natur optimum. & odiū Dei sit pessimum, & amor charitatis
optimum, & felicitas confitārē in optimo, in amore erit felici-
tia. Proposito namque dicens, quod sit pessimum optimo con-
trarium est, in illi giurū in rebus habentibus contrariū in care-
tibus autem contrarietate, non habet locum. Vnde lumen glo-
ria quod caret contrario, non propter esse definit esse melior ha-
bitus: quam sit charitas: immo hoc ipsum, quod est esse talem ha-
bitum disponēt ad deitatem abique contrarietate, videtur
sua excellētētē atēkari, quasi propinquissime se habeat ad dei-
tatem, cui non est fas cogitare contrarium.